

Internationale Faculteit

voor curientieve filosofie en curientieve psychologie

Een andere wijze van kijken en denken

LevensFilosofie

Vandaag

WAAROM DIT TIJDSCHRIFT?

Hoewel de Internationale Faculteit ooit begonnen is als een filosofische faculteit heeft zij zich langzaam maar zeker ontwikkeld tot een studie- en werkgemeenschap waarin gewerkt en gedacht wordt vanuit de curientieve gedachte.

Een tijdschrift waarin we de vragen van "NU" op een actuele wijze benaderd worden. De vragen gaan zowel over *zingeving, maatschappelijke vraagstukken, transitie* en andere problemen. Vragen die het leven RAKEN.

Het tijdschrift is NIET gebonden aan bepaalde groepen of groeperingen, maar gaat uit van de ALMENSELIJKHEIDSGEDACHTE. Een *uitgangspunt waar plaats is voor iedereen*. Of anders gezegd: een *gedachte waar plaats is voor iedereen en die en waar de menselijke maat als "maatgevend" wordt gezien*.

De inhoud van het tijdschrift - waar overigens een ieder die denkt een waardevolle bijdrage aan te kunnen leveren- wordt gevoed vanuit het *werkveld zelf, vanuit wetenschappelijke belangstelling en/of een maatschappelijk probleem dat zich aanbiedt*.

Voor suggesties, aanvullingen en ideeën staan we open.

Muziek als kracht in de communicatie en individuele gesprek.

Bijdrage van Frans Wertwijn.

De psycholoog werkend vanuit de curientieve gedachte maakt geen gebruik van testen om tot een diagnose te komen alleen, maar wendt haar tevens als psycho-moreel communicatiemiddel aan om tot een "helpend-gesprek" -dialoog- met de hulpvrager te komen.

"Muziek" is niet alleen een samensmelting van tonen, harmonieën en akkoorden. Ook niet alleen een instrumentaal of vocaal "gebeuren, maar ook een "beleving" die ons kan "raken".

Zo gezien kan de "muziek" als methode binnen de geestelijke welzijnszorg omschreven worden.

Zo kan de muziek in de praktijk gebruikt worden als "opwoelmiddel"-reflexie- om de "geestelijke resonans" via de muziek "hoorbaar" te maken. Dit fenomeen kan men omschrijven als een "bijzonder spraakorgaan Dit reflecteren van de existentiële ervaringen, waarin ook **alle** momenten en fasen van de geschiedenis samenkomen, in **tijd en samenhang** van het persoonlijk menselijke leven, heeft ook haar tegenbeeld.

"Wat voelt" het individu bij de klank van bepaalde akkoorden?

"Hoe uit" hij/zij dit zo en waarom?

“Welke stemming” roept de of deze muziek op?

De **grondstemming** van een curient is het product van deze vele factoren en kunnen daarom individueel zeer verschillend zijn. Daarbij kan de **momentele situatie** zeer bepalend zijn. Labiliteit en stabiliteit zijn hier fundamentele begrippen.

“Muziek” is daardoor zeker **“stemming beïnvloedend”**.

“Vreugde”, muziek bij eenzaamheid en verdriet zijn daarvan bijzondere voorbeelden.

JUNG.

Jung al hield zich bezig met deze vraagstukken en stelde dat muziek berust op **archetypen** – (onbewuste overgeërfde oer patronen van universele oorsprong). Ook Chr. Schwabe en Kohler-Hoppe stelden dat door muziek een “aanvang van een therapeutisch gesprek” mogelijk is. Maar ook Clemens Holthaus met zijn **“muziektherapie”** mag hier genoemd worden.

We kunnen dan ook stellen dat muziek een **“bemiddelende functie”** heeft en dat zij in deze **“horizontalisering”** de medemens ontmoet.

In dit **horizontaliserend** = “het samen-muziek-maken” kan onopgemerkt door de hulpverlener waarnemingen worden gedaan. Denk daarbij aan lichaamshouding. Zo kan men de **“gespannenheid”** van de curient waarnemen.

Door deze waarnemingen kunnen gericht vragen worden gesteld. Daarom kunnen we ook stellen : **“dat door de muzikale dialoog de verbale dialoog wordt ingeleid”**.

Door de muziek heen zoeken we naar de ander, die in zijn intieme zelfbeleving voor ons een **“black box”** is.

“Muziek” in het Grieks “mousike” leidt ons “naar een hartstochtelijk” zoeken, waarin we de **ander kunnen ontmoeten**.

Zo wordt “muziek” bruikbaar als “voertuig” naar de “zorgvrager” en als we de **“juiste toon aanslaan”** dan mogen wij door de muziek binnengaan in **“zijn- zijnsbeleving”**. En daaraan deelnemen.

In het musiceren kan de **“vertrouwensband”** ontstaan tussen de “zorgvrager” en de “zorgverlener”. In de muzikale curientietesting gaat het niet om zelf toeschouwer te blijven, maar gaat het om de **“algemeen menselijke ontmoeting”**. In dit proces vindt een proces van **“bijsturing”** plaats.

Een vorm van zoeken, welke uiteindelijk kan leiden tot **“objectverheldering”** versterking van het vertrouwen, een **vernieuwde zelfbeleving**.

Daarbij is niet de verkenning van de inhoud van de klacht belangrijk, doch het gezamenlijk zoeken naar de hapering. Het samen musiceren c.q. luisteren naar muziek kan daarbij bevrijdend en bevorderend werken.

'

.

Bijdrage van Greet Snel: De muziek in de curientologie.

In de muziek is het mogelijk elkaar te ontmoeten daar men zich hierin herkent en het samen kan beleven. Het gaat erom in dit proces "zorgdragend" met elkaar om te gaan.

Hier ontstaat de "helpende gespreksontmoeting".

In dit gesprek gaat het erom de "tobbende" medemens bij te staan en door inzicht te verschaffen tot "geestelijke beheersing" van de omstandigheden te komen.

In dit gesprek - dat door musische interventie bereikt kan worden- gaat het om de "horizontale ontmoeting" in de medemenselijke ontmoeting. Het is hier dat we elkaar in het blikveld ontmoeten en de ander de ruimte geven zoveel mogelijk zichzelf te zijn.

In deze ontmoeting gaat het erom de mens weer tot "levensaanvaarding" te doen komen.

Te doen beseffen dat het hier en nu de actualiteit van het leven is: in verdrietige en vreugdevolle momenten.

In de curientieve psychologie en filosofie gaat het om het bewust staan in het leven en het bewust- worden van het directe contact met realiteit van het werkelijke leven, het beseffen een te zijn met de raadselachtigheid van alle dingen. In het curientieve denken en handelen gaat het om de existentiële zorg, of anders geformuleerd de zijnszorg.

Met andere woorden: bij de curientologie als "geestelijke welzijnszorg" gaat het erom de mens weer aan te sporen tot "levensaanvaarding".

Muziek kan daarbij een fundamentele rol spelen. In de "ervaring", het "aanvoelen" van de gevoelens die dan vrij kunnen komen is het mogelijk dat de mens weer tot mens kan worden.

(De muziek in de curientologie: een korte bijdrage van Greet Snel)

////////////////////////////////////
Bijdrage drs. Willem Boerma
Boekbespreking van het boek:
Tomas Halik: Geduld met God.
(Twijfel als brug tussen geloven en
niet-geloven).

////////////////////////////////////
INLEIDING

“Het geloof in God verdwijnt steeds
verder uit onze samenleving;
Nederland is geen christelijke natie
meer; het kerkbezoek blijft
dramatisch dalen; het geloof in een
persoonlijke God is sterk
afgenomen”.

Dit is de belangrijkste conclusie uit
het recent verschenen rapport God in
Nederland, uitgevoerd in opdracht
van KRO Kruispunt.
De reacties vanuit (orthodox)
christelijke hoek waren even
begrijpelijk als voorspelbaar.

Toch is er wellicht ook een andere
reactie mogelijk. Een voorbeeld
hiervan vinden we bij Alain Verheij,
die zich op zijn website “prekend en
schrijvend christen” noemt.

Hij stelt op basis van het rapport dat
de beoordeling van de conclusies
afhangt van de definitie “God” en
van het belang dat gehecht wordt aan
de traditionele kerken. Religie wordt
simpelweg niet meer zo ingekaderd
in vaste structuren, praktijken en
systemen. Maar het zoeken naar de
verbindende kern van het leven is
nog springlevend. Nu maar zoeken
naar en creatieve theoloog die de brug
tussen God en kerk durft inslaan.
Een van die theologen is wellicht
Tomas Halik, een Tsjechische
Rooms-Katholieke theoloog, filosoof
en psycholoog.

Augustinus sprak in een van zijn
preken: “Als” je het begrijpt is het
“God” niet. Hij bedoelde daarmee te
zeggen: God zoeken en onszelf
vinden.

Halik laat er in zijn boek “Geduld
met God” geen twijfel over bestaan:
*religieuze en seculiere
fundamentalisten vallen onder een
noemer.*

En die is te definiëren als een
schromelijke overschatting van het
menselijke kenvermogen, een
onvermogen om twijfel of verlangend
zoeken toe te laten en een gebrek aan
geduld. “Atheïsme, religieus
fundamentalisme en het
enthousiasme van een al te
gemakkelijk geloof hebben als
opvallende gelijkenis dat ze snel
klaar willen zijn met het *mysterie dat
we God noemen – en juist daarom zijn
voor mij deze standpunten alle drie in
gelijke mate onaanvaardbaar.*

Halik is op zoek naar de verbinding
tussen geloof en niet-geloof.
Laten we eerst kijken hoe hij beide
definieert. Over geloof “*Rijp geloof is
een geduldig verblijven in de nacht van
het mysterie*”.

En over het atheïsme: “*atheïsme is een
nuttige antithese tegenover een vulgair
en naïef theïsme*”.

Hiermee komen we op een
belangrijke stelling van Halik in dit
boek, namelijk dat geloven niet gaat
om een zeker weten en volledig
kennen van God, maar om een
“onophoudelijk hartstochtelijk
zoeken naar God”.

Hij ziet in Augustinus, Pascal en
Kierkegaard de theologen/filosofen
die ook juist dit punt benadrukt
hebben.

*Het geloof, religie en het instituut Kerk
zijn in de loop der eeuwen opgeschoven*

in de richting van een puur rationele verklaring van hun bestaan. De Mystiek van het bestaan, het sacrale element uit de "alledaagse" dingen zijn verdwenen.

De geloofsopvatting en de werkelijkheidsopvatting zijn door een puur rationele verklaringsgrond sterk verarmd.

Halik benadrukt dit punt op meerdere plaatsen : de werkelijkheid is te complex voor een mens om te doorgronden.

Dit geldt zowel voor de atheïst die, volgens hem, letterlijk "te snel" is met zijn conclusie dat God niet bestaat, als ook voor de religieuze fundamentalist die denkt God volledig te kennen.

Dit gegeven verschaft, volgens Halik, gelovigen en atheïsten eenzelfde uitvalspositie. En van daaruit ontstaat het hartstochtelijk zoeken naar de concrete vormen van dit a priori gegeven.

Met zijn *stellingname* tegen een te vanzelfsprekend geloof, in God of in het geloof dat hij niet bestaat, voert hij een pleidooi tegen intellectuele luiheid en voor een erkenning van de complexe en ambivalente realiteit die zich aan ons voordoet en zich die ook vaak in onszelf voltrekt.

De dialoog als communicatie van de waarheid

Halik stelt *dat in de dialoog* tussen het spel van *vraag en antwoord* onze uitspraken *echt betekenis en dynamiek verkrijgen. De waarheid geschiedt in de dialoog.* Halik benadrukt dat het niet gaat om gemakkelijke antwoorden.

Met een volgende vraag *wordt opnieuw de onuitputtelijke diepte van*

het mysterie zichtbaar. Laten we het blijven herhalen: in het geloof gaat het niet om problemen, maar om een mysterie.

Ook los van de theologische inkadering is het niet moeilijk in te zien dat Halik's oproep om de dialoog in te zetten als instrument van *waarheidsvinding en -communicatie*, van grote betekenis is voor maatschappelijke vraagstukken rond pluraliteit, democratie, omgang met minderheden, etc. Hij doet een oproep om vragen te blijven stellen, en in die vragen op zoek te gaan naar de waarheid en naar de ander, kan een kader bieden voor dit gesprek dat gevoerd moet worden.

Tegen de anonimisering: "je bent bij je naam geroepen"

De Bijbelse figuur van Zacheus speelt een belangrijke rol in het boek van Halik. Als belastingambtenaar was hij vanzelfsprekend niet erg geliefd bij het Joodse volk.

Zacheus is klein en kan niet boven de mensenmenigte uitkomen om Jezus te zien, dus klimt hij in een boom. Halik neemt deze figuur van Zacheus als *archetype van de randkerkelijke* die in de anonimiteit aan de rand van de gemeenschap zijn plaats bijna onzichtbaar inneemt. Halik trekt dit beeld verder dan de kerkelijke gemeenschappen, hij trekt het naar de *samenleving als geheel.*

Zijn analyse van de omgang van gemeenschappen met "randfiguren" is dat deze vaak genegeerd worden of bewust niet worden gezien.

Het zijn de *outsiders* die zich niet zo maar mengen in een groep, achter een vlag of slogan.

Kerk en samenleving kunnen onverschillig zijn tegenover deze Zacheussen omdat ze te druk zijn met allerlei "belangrijke zaken".

Interessant is de verdere analyse van Halik: *“Jesus sprak hem aan bij zijn naam” en moedigde hem uit uit zijn schuilplaats te komen.*

Lot van de wereld

Het lot van de wereld, van de kerk en van de samenleving hangt misschien wel meer dan we willen weten af aan de vraag of die Zacheussen gewonnen worden of niet”.

Zijn analyse is treffend als typering van de huidige samenleving.

Sociale media, globalisering en een toenemende robotisering van de samenleving zijn ontwikkelingen die het risico in zich bergen van een toenemende anonimisering van *het menselijk contact.*

De “digitale” olijfbomen” van twitter, facebook en vele andere sociale media verbergen veel Zacheussen die zich onbegrepen en niet gehoord voelen.

Het Oekraïne-referendum, het “Brexit-referendum en het al dan niet kunstmatige onderscheid tussen (politieke) elite en het “volk” laten iets zien van een zich niet begrepen en gehoord voelen door grote delen van de maatschappij.

Halik snijdt hiermee een uiterst belangrijk thema aan in *het denken over de maatschappelijke samenhang. Tegen de anonimisering het normale, intermenselijke contact. De erkenning van iemand als persoon is geen individuele aangelegenheid maar van grote maatschappelijke betekenis.*

Parallellen in onze tijd

In zijn typering is het niet moeilijk om hier parallellen in onze maatschappij te zien. We zien een afnemende waardering voor iets of iemand die afwijkt van de meerderheid, die al dan niet

noodgedwongen aan de zijlijn van het (maatschappelijke) leven staan. Minderheden in politiek en samenleving krijgen in toenemende mate te maken met sociale, politieke en juridische druk om zich aan te passen aan de gemene deler. Is er nog ruimte voor de Zacheussen van deze tijd? *De vraag die Halik aan de orde stelt is een uiterst relevante. Is er ruimte voor geduld?*

De keuze van Halik voor het begrip geduld (geduld met God) is een interessante.

In de inleiding van zijn boek geeft hij aan dat “geduld” belangrijk is in een wereld die gekenmerkt wordt door paradoxen en ambivalenties. Te snelle oordelen over God, de wereld, andere mensen zijn vaak een te simplistische poging om de werkelijkheid te bevatten.

Geduld in de vorm van geloof, hoop en liefde is volgens Halik een belangrijk principe in de omgang met de Zacheussen van deze tijd.

Dus: ook met mensen die aan de rand, met mensen die afwijken van het gebaande pad, mensen die misschien niet zo mondig zijn als iedereen verondersteld wordt te zijn.

Secularisatie en religiekritiek

De vraag die gesteld kan worden om tot een antwoord te komen is: “wat versta je onder God”.

Zijn vermoedelijke antwoord: we zoeken niet genoeg, en we zoeken niet op de goede plek en we zijn intellectueel lui.

God is volgens Halik “onbekend niet omdat hij te ver weg is, maar omdat hij te dichtbij is”.

We weten immers het minste over wat ons het meest nabij is, vanzelfsprekend is. Niemand heeft zijn eigen gezicht gezien, niet anders dan in de spiegel.

**Het is duidelijk dat hij met dit boek
seculiere en fundamentalisten een
spiegel voorhoudt: erken het
Mysterie, erken de Zacheussen van
deze tijd en erken de waarde en
noodzaak van de dialoog.**

1. Willem Boerma is Augustinus deskundige en publiceert daarnaast over thema's die liggen op het grensvlak van politieke filosofie en theologie. Willem Boerma is lid van het Strategisch Beraad van de Geert Grote Universiteit i.o.

2. De hier besproken versie van het boek van Tomas Halik "Geduld met God" is de vijfde druk, uit 2016.

3. Voor hen die geïnteresseerd zijn in het volledige artikel kunnen dit aanvragen bij:
greetnel@gmail.com

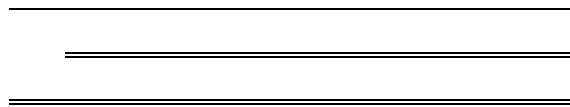
INHOUD NUMMER 18 aug. 2017
Van het tijdschrift Levensfilosofie NU

**Frans Wertwijn: muziek als geestelijke
welzijnszorg**

**Greet Snel: muziek als mogelijkheid tot
"helpend gesprek".**

Nel Versloot: bijdrage Linguïstiek

**Drs. Willem Boerma: boekbespreking
Tomas Halik: "Geduld met God"**

Daar er enige aanpassingen plaats
gevonden hebben is het mogelijk dat de
tekst iets opgeschoven is bij enkele
artikelen.

Bij deze daarvoor mijn verontschuldigen.